

OMAISHOIDON TUEN MYÖNTÄMISPERUSTEET KONNEVEDEN KUNNASSA 1.1.2022 alkaen

Omaishoidon tuen tarkoitus

Omaishoidon tuella tarkoitetaan omaishoitolakiin 2 § perustuvaa kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista.

Omaishoidon tuki on sosiaalipalvelua, jonka järjestämisvastuu on kunnalla. Tuki on harkinnanvarainen etuus ja myönnetään kunnan talousarviossa annetun määrärahan puitteissa ja kohdennetaan eniten hoitoa ja huolenpitoa tarvitseville. Omaishoidon tuki ei ole tarkoitettu korvaamaan sairaudesta tai vammasta aiheutuvia kustannuksia, kuten Kelan maksamat hoitotuet ja vammaistuki. Omaishoidontuen hoitopalkkio ei ole toimeentuloturvaetus, vaan se on korvaus omaishoitajan antamasta hoidosta, hoivasta ja valvonnasta.

Omaishoidon tuen myöntämisen edellytykset

Omaishoidon tuki tarjoaa vaihtoehdon laitoshoidolle ja palveluasumiselle sekä runsaille kunnallisen kotihoidon käynneille.

Omaishoidon tuki voidaan myöntää Konneveden kunnan asukkaalle, jos henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi tarvitsee sitovaa ja vaativaa hoitoa tai huolenpitoa, joka on mahdollista järjestää hoidettavan kotona sopimalla siitä hänen omaisensa tai muun hoidettavalle läheisen yli 18-vuotiaan henkilön kanssa.

Omaishoidon tuen myöntämisen ja maksettavien omaishoidontukipalkkioiden perusteena on hoidon sitovuus ja vaativuus. Sitovuutta ja vaativuutta arvioidaan lääkärin lausunnon, hakemuksessa kuvatun tilanteen ja kotikäyntinä tehtävän palvelutarvearvioinnin perusteella.

Hoidon sitovuuden ja vaativuuden arvio: hoidettava tarvitsee ja saa omaishoitajalta useamman kerran vuorokaudessa ohjausta tai avustamista useammassa alla olevassa henkilökohtaisessa toiminnossa.

Henkilökohtainen hygienia: hoidettavan henkilökohtaisesta hygieniasta on huolehdittava, eikä peseytyminen onnistu ilman avustamista, kehotusta tai ohjausta.

Ruokailu: hoidettava tarvitsee ohjausta tai avustamista päivittäisen ravitsemuksen toteutuksessa.

Liikkuminen: hoidettava tarvitsee ohjausta tai avustamista liikkumiseen esim. ylösnousuissa tukeminen, apuvälineen antaminen

Lääkitys: hoidettava tarvitsee ohjausta tai avustamista lääkehoidossa.

Pukeminen: hoidettava tarvitsee ohjausta tai avustamista asianmukaisessa pukeutumisessa.

WC-toiminnot: hoidettava tarvitsee ohjausta tai avustamista wc-toimissa.

Muut hoidolliset hoitotoimenpiteet: hoidettava tarvitsee sairaanhoidollisia toimenpiteitä päivittäin (esim. haavahoito).

Psyykinen toimintakyky: hoidettava tarvitsee henkistä tukea alentuneen muistin, kognition, kehitysvamman tai psyykkisen vointinsa vuoksi.

Kommunikoiminen: hoidettavalla on haasteita kommunikoimisessa.

Hoidettavan öinen avun tarve: hoidettava voi tarvita hoitoa ja huolenpitoa yöaikaan.

Lapsilla hoitotyön sitovuutta arvioitaessa verrataan tilannetta saman ikäisten terveiden lasten tarvitsemaan hoitoon ja huolenpitoon.

Päätöksenteon tukena käytetään kotikäynnillä tehtävää hoitoisuusarviointia, lääkärinlausuntoja sekä muita hoitoisuuteen liittyviä lausuntoja. Omaishoidon tukea maksetaan, kun henkilökohtainen hoidon tarve on ympärivuorokautista, vaativaa tai päivittäin sitovaa.

Jos täysi-ikäinen asiakas ei itse kykene päättämään ja ilmaisemaan omaa tahtoaan hoidon tai huollon järjestelyistä, selvitetään asiakkaan edun mukaiset ratkaisut yhteistyössä hänen laillisen edustajansa, omaisensa tai muun läheisen henkilön kanssa.

Hoitajan tulee olla fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveytensä (mm. päihde- ja mielenterveysasiat), toimintakykynsä ja ikänsä puolesta sopiva hoitajaksi.

Jos omaishoitaja saa Kelan myöntämää korotettua hoitotukea oman avuntarpeensa perusteella, on omaishoitajan tarvittaessa esitettävä lääkärintodistus terveydentilastaan.

Omaishoidon tukea ei myönnetä,

- jos hoidettava asuu sosiaali- ja terveyshuollon julkisessa tai yksityisessä toimintayksikössä.

- jos hoidettavan avuntarve päivittäisissä henkilökohtaisissa toimissa on vähäistä tai apu kohdistuu pelkästään asiointi- ja kodinhoitotehtäviin.

Omaishoidon tukea koskevien asioiden käsittely ja päätöksen teko

Omaishoidon tukea haetaan erillisellä hakemuslomakkeella. Hakemuksen liitteenä tulee olla lääkärinlausunto asiakkaan terveydentilasta tai terveydentila tulee selvittää muulla luotettavalla tavalla. Ennen päätöksen tekoa tehdään kotikäynti, jolloin sovitaan mahdollisesta ajasta hoito- ja palvelusuunnitelman laatimiseen. Samalla selvitetään asiakkaan avuntarve ja palvelukokonaisuus. Ikääntyneiden kohdalla kotikäynnin tekee asiakasohjaaja ja vammaisten sekä lasten kohdalla vammaispalvelun ohjaaja.

Omaishoidon tuesta tehdään omaishoitosopimus minkä liitteeksi laaditaan hoito- ja palvelusuunnitelma yhdessä hoidettavan ja omaishoitajan kanssa. Sopimus on ns. toimeksiantosopimus, jolloin hoitajalla ei ole loma-, päiväraha, työaika- ym. etuuksia.

Hoitaja ei ole työsopimuslain tarkoittamassa työsuhteessa kuntaan, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan. Hoito- ja palvelusuunnitelmassa määritellään omaishoidon tuen sisältö yksilöllisesti, mutta niin, että siinä näkyy ainakin hoitopalkkion määrä ja maksutapa, oikeus 4§:n 1 momentin mukaisiin vapaapäiviin ja niiden järjestäminen sekä määräaikaisen sopimuksen kesto ja hoitopalkkion maksaminen hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvista syistä tai hoidettavasta johtuvista muusta kuin terveydellisestä syystä.

Omaishoidon tuen päätökset ja sopimukset tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa oleviksi ja tarkistetaan tarvittaessa. Erityisestä syystä voidaan tehdä määräaikainen päätös. Hoidettavan tilanteen muuttuessa hoitopalkkiota voidaan korottaa, laskea tai omaishoidon tuen maksaminen voidaan lopettaa.

Hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuositain työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Hoitopalkkioiden indeksikorotukset lisätään palkkioihin ilman sopimuksen uusimista. Omaishoidon tukea ei makseta takautuvasti. Omaishoidon tuki voidaan myöntää hakemuksen saapumisesta seuraavan kuukauden alusta.

Viranhaltijan päätökseen on asianomaisella oikeus esittää oikaisuvaatimus kirjallisena Konneveden sosiaali- ja terveyslautakunnalle kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa päätöksen saannista. Lautakunnan päätöksestä voidaan hakea muutosta hallinto-oikeudelta.

Omaishoidon tuen hoitopalkkioiden määrät 1.1.2022

Hoitopalkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan. Hoito katsotaan sitovaksi, jos hoitaja on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- tai terveystalvakuu- palveluja taikka saaden kuntoutusta tai opetusta. Hoitopalkkiota ei voida alentaa, jos hoidettava on keskimäärin 7 tuntia arkipäivässä muun kuin omaishoitajan hoidettavana. Perheen tulot ja varallisuus eivät vaikuta palkkion määrään. Palkkio on verotettavaa tuloa.

Jos omaishoitaja on hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana (esim. saattohoitotilanne, hoidettavan toipuminen vakavasta onnettomuudesta tai siirtyminen hoitomuodosta toiseen) lyhytaikaisesti estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä, palkkio on vähintään 847,22 euroa kuukaudessa (2022) edellyttäen, että hoitajalla ei ole tältä ajalta:

1. vähäistä suurempia työtuloja;
2. oikeutta sairausvakuutuslain (1224/ 2004) 10 luvun mukaiseen erityishoitortalvakuu- haan;
3. oikeutta vuorotteluvapaalain (1305/ 2002) 13 §:n mukaiseen vuorottelutalvakuu- vaukseen.

Hoitopalkkio voidaan sopia säädettyä määrää pienemmäksi, jos:

1. hoidon sitovuus on vähäisempää kuin mitä 4 §:n 1 momentissa edellytetään (omaishoitaja on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin) ja hoidon ja huolenpidon tarve on vähäistä; taikka
2. siihen on hoitajan esittämä erityinen syy.
3. Hoidettavalla on säännöllisiä kotihoidon palveluja enemmän kuin neljä (4) tuntia viikossa.

Hoitopalkkiota ei makseta yli kahdeksan hoitopäivää kuukaudessa kestävästä tilapäis- tai lyhytaikaishoidon jaksolta.

1. luokka Perushoitopalkkio 425,00euroa/kk

Hoidettava tarvitsee huolenpitoa ja hoitoa henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa useamman kerran vuorokaudessa (esim. aamu- ja iltatoimet, ruokailu, wc-toiminnot, lääkehoidon toteutus). Hoidettava tarvitsee yleensä hoitoa ja huolenpitoa yöaikaan / ympärivuorokautisesti. Hoidettava tarvitsee jatkuvaa valvontaa ja ohjausta. Omaishoidontuki korvaa ympärivuorokautisia asumispalveluita tai runsaita kotihoidon tai kotiin annettavia palveluita. Hoidettavalla on yleensä Kelan myöntämä korotettu hoitotuki.

2. luokka Korotettu hoitopalkkio 850,00 euroa/kk

Korotetun hoitopalkkion tarkoituksena on mahdollistaa mm. omaishoitajan töistä pois jääminen esimerkiksi omaisen tai läheisen saattohoidon tai muun hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen ajaksi. Omaishoidontuki myönnetään määräajaksi. Jos rahana maksettavan omaishoidon tuen ohella järjestetään muita sosiaali- ja terveyspalveluja ja niitä ei ole sovittu osaksi omaishoidon tukea, niistä peritään normaalit sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) ja asetuksen (912/1992) mukaiset maksut.

Mikäli perheessä on useampi omaishoidettava, maksetaan perushoitopalkkiota 212,50 euroa aina seuraavalta hoidettavalta. Mikäli kyseessä on useampi korotettua hoitopalkkiota saava hoidettava, palkkio on 425,00 euroa aina seuraavalta hoidettavalta.

Omaishoitajan lakisääteinen vapaa

Omaishoitolaki 4 §. Jokaisella omaishoitosopimuksen tehneellä omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kaksi vuorokautta kalenterikuukautta kohti. Omaishoitajalla on kuitenkin oikeus vähintään kolmeen vapaavuorokauteen kuukaudessa, jos hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Omaishoitosopimusta tehtäessä tai sitä tarkistettaessa arvioidaan, onko omaishoitaja annetun hoidon ja huolenpidon sitovuuden perusteella oikeutettu kahden vai kolmen vuorokauden vapaaseen kalenterikuukautta kohti. Omaishoitaja voi pitää vapaapäivät kuukausittain tai kerätä niitä pidemmäksi jaksoksi. Vapaa tulee pitää sen kalenterivuoden aikana, jona oikeus vapaaseen on syntynyt. Kunta ja omaishoitaja voivat myös sopia, että omaishoitaja pitää vapaansa useampana alle vuorokauden pituisena jaksone, jolloin esimerkiksi kolme kertaa kahdeksan tuntia muodostaa yhden vapaavuorokauden. Vapaata ei kerry, jos hoito keskeytyy yhdessä tai useammassa jaksossa yhteensä yli seitsemäksi päiväksi kuukaudessa.

Kunnan on huolehdittava omaishoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikana. Hoito voidaan järjestää lyhytaikaishoidossa kuntouttavassa yksikössä, Mainiokodissa, perhehoidossa tai sijaishoitosopimuksella. Muutaman tunnin vapaan järjestämiseksi voidaan mahdollisuuksien mukaan järjestää kotihoidon hoitaja kotiin.

Jos omaishoitaja hankkii kotiin lomittajan lakisääteisen vapaansa ajaksi, sijaishoitajalle voidaan maksaa hoitopalkkiota vähintään 50,78 euroa vuorokaudelta.

Kunnalla ei ole ehdotonta velvollisuutta toteuttaa omaishoitajan vapaan aikaista hoitoa hoidettavan tai hoitajan haluamassa muodossa. Vuorohoito- ja kuntoutusjaksot voidaan sopia omaishoitajan vapaapäiviksi. Omaishoitaja voi myös kieltäytyä vapaapäivistä.

Vapaan pitämisestä tai sen aikaisesta hoitojärjestelystä tulee aina sopia etukäteen hoitoa antavan yksikön kanssa. Hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjataan, miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan aikana. Vanhusten ja pitkäaikaissairaiden kohdalla omaishoitajan vapaan voi korvata (neuvoteltuaan asiasta omaishoitajan kanssa) kotihoidon antamalla tuella.

Vapaapäivät suositellaan pidettäväksi kuukausittain hoitajan jaksamisen tukemiseksi. Lakisääteistä vapaata voi myös säästää kerralla pidettäväksi yhtäjaksoiseksi vapaaksi korkeintaan kolmen kuukauden ajalta. Jos hoitaja peruu sovitut vapaapäivät ilman hyväksyttävää syytä, hänellä ei ole oikeutta saada kyseisiä vapaapäiviä myöhemmin.

Omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikana hoidettavalle järjestetyistä palveluista voidaan periä asiakasmaksulain perusteella enintään 11,40 € vuorokausimaksu.

Omaishoitoa tukevat palvelut

Omaishoitolain 3 a §:n mukaan kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle valmennusta ja koulutusta hoitotehtävää varten. Kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan ja hoitotehtävänsä tukevia sosiaali- ja terveystarkastuksia.

- Omaishoitajan **valmennuksen** tavoitteena on tukea omaishoitajuutta sekä kehittää omaishoitajaksi ryhtyvän henkilön valmiuksia omaishoitajana toimimisessa. Kunnan velvollisuus järjestää valmennusta koskee omaishoitosopimuksen tehneitä omaishoitajia.
- Omaishoitajan hoitotehtävää tukevan **koulutuksen** tavoitteena on tukea omaishoitajan osaamisen kehittämistä ja valmiuksien ylläpitämistä omaishoitosuhteen aikana. Koulutus voi liittyä esimerkiksi erilaisten apuvälineiden käyttöön, ergonomisten työasentojen opettamiseen, haasteellisista tilanteista selviytymiseen tai esim. muistisairaiden, päihde- ja mielenterveysongelmaisten ja vammaisten lasten omaishoidon erityiskysymyksiin.
- **Hyvinvointi- ja terveystarkastuksella** tarkoitetaan kliinisillä tutkimuksilla tai muilla menetelmillä suoritettua omaishoitajan hyvinvoinnin, terveydentilan ja toimintakyvyn tarkastusta sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvää ter-

veydentilan selvittämistä ja neuvontaa. Hyvinvointi- ja terveystarkastuksen sisäl- löstä on annettu sosiaali- ja terveysministeriön kuntainfo (12.2.2015). Hyvinvointi- ja terveystarkastukset ovat maksuttomia (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- maksuista 5 §).

Omaishoitajalla on mahdollisuus ilmaiseen hyvinvointi- ja terveystarkastukseen. Omaishoitajilla on mahdollisuus 5x vuodessa saada vanhuspalveluiden fysioterapeutin ilmaisia palveluja; esim. ohjausta apuvälineiden käyttöön, ergonomiaan tai oman kun- non ylläpitoon. Muuta valmennusta ja koulutusta järjestetään omaishoitajien tarpeen mukaan, mutta kaikille jaetaan omaishoidon sopimusta tehdessä opas omaishoitajuu- desta, jossa on tietoa etuuksista, tuesta ja palveluista. Omaishoitajilla on mahdollisuus osallistua ilmaisiin SPR:n omaishoitajien kokoontumisiin kerran kuukaudessa.

Omaishoidon tuen maksaminen

Omaishoidon tuki maksetaan hoitajalle kuukausittain jälkikäteen. Omaishoidon tuki on veronalaista tuloa, josta kunta suorittaa ennakonpidätyksen, mutta ei työttömyysva- kuutus- ja sosiaaliturvamaksua. Omaishoidon tuesta maksetaan eläkemaksut kunnial- listen viranhaltijain ja työntekijän eläke lain mukaisesti, mikäli hoitaja on alle 65-vuo- tias. Omaishoitajat kuuluvat kunnan järjestämän tapaturmavakuutuksen piiriin tapatur- mavakuutuslain 57 §:n 1 momentin mukaan.

Omaishoitajan lakisääteisen vapaan pitäminen ei vähennä hoitopalkkion määrää.

Omaishoidon tuen keskeytyminen

Hoidettavan ollessa lomapaikalla tai hoidossa palveluasumisen kuntouttavassa yksi- kössä, terveyskeskuksen sairaalassa, Mainiokodissa tai kuntoutuksessa kuntoutuslai- toksessa maksetaan siltä ajalta hoitopalkkio enintään kahdeksalta (8) päivältä.

Omaishoidon tuen päättyminen

Kunta voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavana kahden kuukauden kuluttua. Jos hoitaja irtisanoo sopimuksen, sopimus päättyy kuukauden kuluttua sopimuksen irtisanomisesta. Omaishoitajan ollessa estynyt

hoitamasta hoidettavaa, keskeytyy omaishoidon hoitopalkkion maksaminen välittömästi. Hoitaja on velvollinen ilmoittamaan välittömästi, mikäli hoitosuhteessa tapahtuu muutoksia. Jos omaishoito keskeytyy tilapäisesti hoidettavan terveydellisistä syistä pitemmäksi aikaa niin, omaishoidon hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua. Mikäli hoidettavan kotikunta muuttuu, omaishoidon tuen maksaminen päättyy muuttopäivään.

Hoidettavan kuollessa tai joutuessa pitkäaikaiseen laitoshoittoon, maksetaan omaishoidon tukea kyseisen kuukauden loppuun saakka, ellei hoitopalkkion maksaminen ole keskeytynyt aikaisemmin. Omaishoitajan kuollessa omaishoidon tuki lakkaa välittömästi. Omaishoidon tukeen liittyvien vakavien väärinkäytösten ilmettyä tuki lakkaa välittömästi.

Koska omaishoitolain lähtökohtana on hoidettavan edun mukaisen hoidon toteuttaminen, tulee sopimus irtisanoa välittömästi, jos hoito ei enää vastaa hoidettavan etua ja vaarantaa hoidettavan tai hoitajan terveyden tai turvallisuuden.

Ilman sopimusta olevien omaishoitajien vapaa

Myös tuen ulkopuolella toimivat omaishoitajat tarvitsevat lepoa, virkistystä ja vapaapäiviä. Vaikka kunnalla ei ole järjestämisvelvollisuutta, omaishoitaja voi keskustella kunnan kanssa tilanteestaan ja hakea palveluita. Sosiaalihuoltolain muutos, joka astui voimaan 1.7.2016 (27 b §) täsmentää kunnan mahdollisuutta järjestää vapaata ilman omaishoitosopimusta omaistaan tai läheistään hoitaville henkilöille.

Hoidon ja huolenpidon edellytetään olevan päivittäin sitovaa. Vapaapäiviä ja virkistysvapaita järjestetään samoilla edellytyksillä kuin omaishoitosopimuksen tehneille omaishoitajille. Myös asiakasmaksu näistä vapaista määräytyy samoin perustein kuin omaishoidon tuen piirissä (enimmäismaksu 11,40 € / vapaavuorokausi).